

KỸ NĂNG HỌC TẬP LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ CỦA HỌC VIÊN CAO CẤP LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

Nguyễn Văn Phương

Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, khu vực II.

Đổi mới phương pháp dạy học và học đang là đòi hỏi cấp bách trong các nhà trường hiện nay. Đổi mới phương pháp giảng dạy đòi hỏi gắn liền với đổi mới phương pháp học tập theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, tự nghiên cứu của người học; gắn lý luận với thực tiễn; biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Để hoạt động học tập nói chung và tự học, tự nghiên cứu nói riêng có hiệu quả, một vấn đề không thể không nghiên cứu là **kỹ năng học tập**. Kỹ năng học tập của học sinh phổ thông và sinh viên đại học đã có một vài nghiên cứu; riêng kỹ năng học tập của học viên (HV) học lý luận chính trị (LLCT) còn chưa được nghiên cứu. Trong bài viết này, chúng tôi xin trình bày hệ thống **kỹ năng học tập lý luận chính trị** được xác định từ kết quả nghiên cứu về kỹ năng cũng như phân tích thực tiễn hoạt động học tập của HV tại Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh khu vực II, tại thành phố Hồ Chí Minh (sau đây gọi tắt là Học viện).

1. Kỹ năng và kỹ năng học tập

1.1. Khái niệm kỹ năng

Trong tâm lý học hiện nay có quan niệm tương đối thống nhất cho rằng: *Kỹ năng là khả năng thực hiện có kết quả một hành động hay một hoạt động nào đó bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn vào thực tiễn.*

Khi bàn về kỹ năng, cần lưu ý những điểm sau:

- Kỹ năng bao giờ cũng gắn liền với một hành động cụ thể và được thể hiện qua kết quả của hành động đó;
- Tính đúng đắn, thành thạo và sáng tạo là những tiêu chuẩn quan trọng để xác định sự hình thành và mức độ phát triển của kỹ năng hành động bậc cao;
- Cơ chế hình thành kỹ năng thực chất là cơ chế hình thành hành động.

1.2. Khái niệm kỹ năng học tập

Mục tiêu của hoạt động học tập là người học không những phải nắm vững tri thức khoa học, có thái độ đúng đắn, mà còn hình thành được những kỹ năng, kỹ xảo tương ứng, trong đó có kỹ năng chiếm lĩnh đối tượng học tập.

Năng lực sử dụng các dữ kiện, các tri thức, các khái niệm đã lĩnh hội được để phát hiện những thuộc tính bản chất của sự vật, hiện tượng (tài liệu học tập) và giải quyết thành công những nhiệm vụ học tập (lý luận hay thực hành) nhất định gọi là các kỹ năng học tập [3].

Hay nói cách khác *kỹ năng học tập là khả năng thực hiện có kết quả hoạt động học tập bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn để giải quyết nhiệm vụ học tập.*

1.3. Phân loại kỹ năng học tập

** Căn cứ vào các thao tác của hành động học tập có thể phân loại kỹ năng học tập thành những loại sau:*

- Kỹ năng đọc, viết, tính toán...
- Kỹ năng phân tích, tổng hợp, khái quát hoá, cụ thể hoá...
- Kỹ năng lập sơ đồ, mô hình, kế hoạch hoạt động ...
- Kỹ năng phân loại nhiệm vụ học tập theo các dấu hiệu [3].

** Căn cứ vào quá trình học tập, kỹ năng được chia thành các loại sau:*

- Kỹ năng định hướng học tập.
- Kỹ năng thiết kế.
- Kỹ năng thực hiện kế hoạch đã vạch ra.
- Kỹ năng kiểm tra và tự kiểm tra của quá trình học tập của mình [2].

** Căn cứ vào các nhiệm vụ học tập, kỹ năng học tập bao gồm:*

- Nhóm kỹ năng học tập trên lớp.
- Nhóm kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập.
- Nhóm kỹ năng xêmina.
- Nhóm kỹ năng thi hết môn.

2. Kỹ năng học tập lý luận chính trị

2.1. Học tập LLCT ở Học viện

2.1.1. Đặc điểm của tri thức lý luận chính trị của Học viện

Khoa học LLCT của Học viện có bốn đặc điểm bản chất: Khoa học cách mạng, khoa học tư tưởng, khoa học hành động và khoa học khả năng.

Giáo dục, giảng dạy LLCT là truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, nhằm tạo ra một nền tảng tư tưởng chính trị vững chắc trong nhân cách cán bộ, đảng viên. Từ đó, người cán bộ, đảng viên đủ sức uốn nắn những nhận thức lệch lạc, những quan điểm mơ hồ, những biểu hiện dao động về tư tưởng, suy giảm niềm tin vào lý tưởng cách mạng và sự lãnh đạo của Đảng, đủ sức phê phán và bác bỏ những quan điểm tư tưởng sai trái, thù địch. Chính tư tưởng ấy định hướng người cán bộ, đảng viên có hành vi chính trị - đạo đức đúng đắn, hoàn thành nhiệm vụ được giao.

2.1.2. Cấu trúc của tri thức LLCT

Theo nghị định số 54 QĐ/TW, ngày 12-5-1999 của Bộ Chính trị về chế độ học tập LLCT trong Đảng thì hiện nay có ba cấp chương trình: Sơ cấp LLCT, trung cấp LLCT, cao cấp LLCT.

Chương trình cao cấp LLCT của Học viện bao gồm:

- Các môn LLCT.
- Các môn khoa học xã hội và nhân văn.
- Các môn học công cụ và phương pháp công tác cụ thể [1].

Bài chính trị thường có ba loại: Bài lý luận chính trị, bài đường lối chính sách và báo cáo thời sự, báo cáo thực tế.

+ Một bài lý luận chính trị có các thành phần tri thức: Các sự kiện chính trị, các khái niệm, nguyên lý lý luận, các quan điểm tư tưởng, các thái độ, hành vi, các nhiệm vụ chính trị...

+ Một bài đường lối, chính sách có các thành phần tri thức: Tình hình thực tiễn, cơ sở lý luận, các quan điểm tư tưởng, các nhiệm vụ và biện pháp tổ chức thực hiện.

+ Bài báo cáo thời sự, báo cáo thực tế có các thành phần tri thức: Diễn biến của tình hình, quá trình phát triển của tình hình sự phân tích, đánh giá, phê phán; nhiệm vụ, thái độ, hành vi...

2.2. Các kỹ năng học tập LLCT

Học tập LLCT tại Học viện HV phải thực hiện bốn nhiệm vụ cơ bản là: Tham dự các giờ học tập trên lớp, nghiên cứu tài liệu học tập, tham gia xêmina và hoàn thành thi hết môn. Căn cứ vào bốn nhiệm vụ học tập trên, kỹ năng học tập LLCT được phân thành bốn nhóm kỹ năng tương ứng: Nhóm kỹ năng học tập trên lớp, nhóm kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập, nhóm kỹ năng xêmina và nhóm kỹ năng thi hết môn.

2.2.1. Nhóm kỹ năng học tập trên lớp

Kỹ năng học tập trên lớp là khả năng thực hiện những hành động học tập trên lớp bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn để thực hiện có kết quả nhiệm vụ học tập trên lớp.

Nhóm kỹ năng học tập trên lớp bao gồm:

a) Kỹ năng chuẩn bị học tập trên lớp bao gồm các thao tác:

- Đọc tài liệu và viết bút ký theo yêu cầu của giảng viên.
- Làm các bài tập giảng viên đã cho.
- Đọc trước bài giảng trong giáo trình và chuẩn bị những vấn đề cần hỏi hoặc phát biểu.

- Tra từ điển các thuật ngữ cần thiết.

- Chuẩn bị đầy đủ tài liệu học tập, bút giấy để ghi.

- Chuẩn bị tâm thế sẵn sàng tham gia học tập trên lớp.

b) Kỹ năng thích ứng với phương pháp dạy học tích cực bao gồm các thao tác:

- Nghe chủ động bài giảng của giảng viên.
- Tham gia phát biểu, thảo luận trong giờ học.
- Thích ứng với phong cách giảng dạy của từng giảng viên.
- Cộng tác với nhóm trong học tập.

c) Kỹ năng ghi chép có chọn lọc bao gồm các thao tác:

- Ghi chép nội dung chính theo cách hiểu của bản thân.
- Ghi sạch sẽ, dễ xem trong từng quyển vở riêng.
- Ghi nhanh, ghi tắt theo hệ thống ký hiệu riêng của bản thân.

d) Kỹ năng sắp xếp nội dung bài ghi bao gồm các thao tác:

- Đọc lướt qua nội dung bài ghi và đánh dấu những điểm quan trọng.
- Ghi bổ sung những ý chưa ghi kịp trên lớp.
- Lập dàn ý nội dung bài ghi theo cách của mình.
- Tìm các ví dụ, dẫn chứng minh họa thêm cho bài ghi.

2.2.2. Nhóm kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập

Kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập là khả năng thực hiện có kết quả những hành động nghiên cứu tài liệu học tập bằng cách lựa chọn và vận dụng

những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn để hoàn thành nhiệm vụ nghiên cứu tài liệu học tập.

Nhóm kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập bao gồm:

a) Kỹ năng xác định chủ đề đọc tài liệu học tập bao gồm các thao tác:

- Xem lại nội dung bài học để xác định chủ đề.
- Liệt kê tất cả các tài liệu liên quan đến chủ đề cần đọc.
- Sắp xếp thứ tự ưu tiên các tài liệu liên quan đến chủ đề cần đọc.
- Hệ thống hoá tài liệu theo chủ đề.

b) Kỹ năng tìm kiếm tài liệu liên quan chủ đề bao gồm các thao tác:

- Tự tìm kiếm theo sự hướng dẫn ở danh mục trong thư viện.
- Nhờ thủ thư tìm kiếm các tài liệu liên quan đến chủ đề cần đọc.
- Tự tìm kiếm tài liệu trên Internet.

c) Kỹ năng tìm kiếm thông tin khi đọc tài liệu học tập bao gồm các thao tác:

- Đọc lời giới thiệu, mục lục để tìm kiếm nội dung liên quan.
- Đọc lướt từng trang để tìm kiếm nội dung liên quan từ các tiêu đề.
- Đọc những phần tài liệu quan trọng để lấy thông tin.

d) Kỹ năng ghi chép khi đọc tài liệu học tập bao gồm các thao tác:

- Ghi tiêu đề các mục, trang, tên tài liệu để thuận lợi tìm kiếm sau này.
- Ghi nguyên văn một số đoạn trích và ghi rõ xuất xứ của chúng.
- Ghi tóm tắt nội dung chính của tài liệu.
- Đánh ngay vào máy vi tính đoạn tài liệu để tiện sử dụng.

2.2.3. Nhóm kỹ năng xemina

Kỹ năng xemina là khả năng thực hiện có kết quả hành động chuẩn bị cũng như tham gia xemina bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn để hoàn thành nhiệm vụ xemina trong học tập.

Nhóm kỹ năng xemina bao gồm:

a) Kỹ năng chuẩn bị xemina bao gồm các thao tác:

- Xác định chủ đề, nội dung xemina.

- Tập hợp tài liệu liên quan chủ đề xêmina, viết bài tham luận hoàn chỉnh.

- Tập hợp tài liệu liên quan chủ đề xêmina, viết đề cương chi tiết.
- Chuẩn bị phương pháp trình bày bài tham luận trước lớp.
- Chuẩn bị một số câu hỏi để trao đổi với người học cùng lớp hoặc giảng viên.

b) Kỹ năng trình bày bài tham luận bao gồm các hình thức như:

- Đọc nguyên văn nội dung bài tham luận.
- Trình bày theo đề cương chi tiết và giải thích nội dung từng đoạn.
- Trình bày tóm tắt ý chính nội dung đã chuẩn bị và nêu vấn đề trao đổi.

c) Kỹ năng tham gia và giải quyết vấn đề tranh luận bao gồm các thao tác:

- Lắng nghe và sẵn sàng nêu câu hỏi với diễn giả.
- Sẵn sàng trao đổi, tranh luận với thái độ thân thiện.
- Biết kích thích, lôi cuốn mọi người tham gia tranh luận.
- Biết kết thúc tranh luận một cách hợp lý.

d) Kỹ năng tổng hợp nội dung học tập sau khi xêmina bao gồm các thao tác:

- Xem lại và phân tích các ý kiến để sàng lọc, tiếp thu.
- So sánh, bổ sung các ý kiến tham luận với nội dung bài học.
- Ghi những vấn đề có nhiều ý kiến khác nhau cần tiếp tục trao đổi.
- Ghi đầy đủ nội dung tổng kết của giảng viên.

2.2.4. Nhóm kỹ năng thi hết môn

Kỹ năng thi hết môn là khả năng thực hiện có kết quả các hành động chuẩn bị và tham gia thi hết môn bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, kinh nghiệm và những thao tác hợp lý, đúng đắn để hoàn thành nhiệm vụ thi hết môn.

Nhóm kỹ năng thi hết môn bao gồm:

a) Kỹ năng chuẩn bị thi hết môn bao gồm các thao tác:

- Soạn đầy đủ các nội dung ôn thi.
- Ghi nhớ các ý chính của nội dung ôn thi.

b) Kỹ năng phân tích đề thi và xác định các kiến thức cần thiết bao gồm các thao tác:

- Đọc, phân tích đề thi.
- Xác định các nhiệm vụ cần giải quyết trong đề thi.
- Liệt kê các kiến thức có liên quan đến việc giải quyết nhiệm vụ của đề thi.

- Xác định các kiến thức quan trọng để giải quyết nhiệm vụ của đề thi.

c) Kỹ năng lập đề cương khi làm bài thi bao gồm các thao tác:

- Chi tiết hoá các nhiệm vụ cần giải quyết trong đề thi.
- Hệ thống hoá các kiến thức quan trọng nhất để giải quyết các nhiệm vụ của đề thi.

- Phân phối thời gian hợp lý cho từng phần.

- Kiểm tra lại, hoàn chỉnh đề cương.

d) Kỹ năng trình bày bài thi viết bao gồm các thao tác:

- Biết tư duy mạch lạc theo từng nội dung của đề cương.
- Diễn đạt các ý bằng ngôn ngữ một cách logic, trôi chảy.
- Viết đúng ngữ pháp, chính tả.
- Kiểm tra lại, hoàn chỉnh bài thi.

3. Kết luận

Kỹ năng học tập LLCT là vấn đề cần được nghiên cứu cả về lý luận và thực tiễn. Trong bài viết này mới trình bày hệ thống các kỹ năng học tập, như nhóm kỹ năng học tập trên lớp, nhóm kỹ năng nghiên cứu tài liệu học tập, nhóm kỹ năng xêmina, nhóm kỹ năng thi hết môn. Các kỹ năng trên là một tổ hợp có quan hệ mật thiết với nhau. Tập huấn, bồi dưỡng những kỹ năng này cho HV sẽ góp phần giúp họ không những thực hiện tốt nhiệm vụ học tập LLCT tại Học viện, mà còn có khả năng tiếp tục nghiên cứu, tự học sau này. Chính vì vậy, nghiên cứu kỹ năng học tập LLCT có ý nghĩa thiết thực, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng LLCT tại Học viện Chính trị khu vực II nói riêng và trong hệ thống Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh nói chung.

Tài liệu tham khảo

1. Chương trình hệ đào tạo cán bộ lãnh đạo Đảng, Nhà nước và Đoàn thể. Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 1998.

2. Trần Thị Minh Hằng (2003). *Một số yếu tố tâm lý cơ bản trong tự học của sinh viên cao đẳng sư phạm*. Luận án tiến sĩ.
3. Vũ Thị Nho (1996). *Tâm lý học dạy học*. Viện Khoa học giáo dục, Hà Nội.
4. Phan Trọng Ngọ (2005). *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*. NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.
5. Nguyễn Cảnh Toàn (1998) chủ biên. *Quá trình dạy - tự học*. NXB Giáo dục.
6. V.A. Cruchetxki (1978). *Những cơ sở của tâm lý học sư phạm*. NXB Thành phố Hồ Chí Minh.